

Opettajien näkemyksiä kiistanalaisten aiheiden käsittelystä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa

Riikka Suhonen

Toisen asteen ammatillinen koulutus kokoaa yhteen huomattavan heterogeenisen joukon opiskelijoita. Samassa ryhmässä voi opiskella iältään, äidinkieleltään, uskonnoltaan, koulutukseltaan ja sosio-ekonomiselta taustaltaan hyvin erilaisia opiskelijoita. Haasteiden lisäksi opiskelijoiden moninaiset taustat voivat luoda myös mahdollisuuksia kiistanalaisten aiheiden käsittelyyn ammatillisessa koulutuksessa. Aiemmassa tutkimuksessa eri koulutusasteilla on todettu, että kiistanalaisten aiheiden käsittely dialogiin kannustavassa, erimielisyyttä ja moninaisia näkökulmia sallivassa turvallisemmassa tilassa voi kehittää opiskelijoiden kriittistä ajattelukykyä ja demokraattista osaamista. Tutkimusta kiistanalaisista aiheista ammatillisessa koulutuksessa on kuitenkin tehty toistaiseksi vähän.

Tämä tutkimus kohdistuu toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajiin Suomessa. Millaisia haasteita ja mahdollisuuksia opettajat näkevät kiistanalaisten globaalien aiheiden käsittelyssä ammattiin opiskelevien kanssa? Kiistanalaisilla aiheilla tarkoitamme arvojännitteisiä, ristiriitaisia tunteita ja mielipiteitä herättäviä, poliittisesti herkkiä kysymyksiä, joiden ratkaisuun ei välttämättä ole oikeita tai vääriä vastauksia. Globaalit aiheet taas viittaavat ympäri maailmaa esiintyviin haasteisiin, joihin liittyy monimutkaisia keskinäisriippuvuuksia sekä oikeudenmukaisuuden kysymyksiä. Aineisto koostuu toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksessa työskentelevien opettajien (N = 186) kyselyvastauksista. Aineisto kerättiin maaliskuussa 2022 verkkokyselynä. Analyysimenetelminä toimivat kuvaileva tilastollinen analyysi sekä avoimissa vastauksissa temaattinen analyysi.

Tulosten perusteella kiistanalaiset globaalit aiheet tulevat esille ammatillisen koulutuksen arjessa, vaikkei niitä tutkintojen perusteissa juuri mainitakaan. Useimmiten opettajat käsittelevät aiheita avoimen keskustelun kautta. Opettajien mukaan suurimpia haasteita kiistanalaisten aiheiden syvällisemmälle käsittelylle ovat lähiopetuksen vähäinen määrä sekä opetussuunnitelmien tiukka keskittyminen ammatilliseen sisältöön.